Tafsiira Suuratu Qaaf-Kutaa 3

Description

Kutaa darbe keessatti ragaalee duâ€™aan booda kaafama agarsiisan erga dhiyeesse booda kutaa kana keessatti jechoota gaggabaaboon seena keessatti namoota sababa badii fi kufrii isaaniitiin addunyaa irraa xuruuraman dubbata. Itti aanse ragaa dabalata duâ€™aan booda kaafama agarsiisu, eenyullee mormuu hin dandeenye dhiyeessa.

﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَٰبُ ٱلرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَٰنُ
لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَٰبُ ٱلْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ ۚ كُلٌّ كَذَّبَ ٱلرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ﴿١٤﴾﴾

â€œ**Isaaniin dura ummanni Nuuh, warri Eelaa (Biirii) fi Samuud kijibsiisan. Aad, Firaâ€™awnaa fi obboleyyan Luuxis. Warri Bosonaa, ummanni Tubbaâ€™i, hundi isaanitu Ergamtoota kijibsiisan. Kanaafu, waâ€™iid (zaachan) Kiyya ni mirkanaaâ€™e.â€•** Suuratu Qaaf 50:12-14

Qureeshota irraa mushrikoota kanniin dura ummanni Nuuh, warri Eelaa, Samuud, Aad, Firaâ€™awna, ummanni Luux, warri bosonaa, Ummanni Tubbaâ€™i kijibsiisanii jiru. Hundi isaaniitu Ergamtoota kijibsiisanii jiru. Zaachan Rabbiin sababa kufrii isaaniitif isaanitti zaate isaan irratti mirkanaaâ€™e.[1]

Akkuma kutaa darbe keessatti ilaalle suuran tuni dhimmoota lama kaafironni dinqisiifatanii fi morman dhiyeessiti: **1ffaa**-Isaan keessaa Ergamaan nama taâ€™e isaanitti dhufu. **2ffaa**-Qaamni isaanii erga badee booda Guyyaa Qiyaamaa qorannoo fi jazaaf kaafamu

Aayaanni (keeyyattoonni) armaan olii kunniin dhimmoota sadii of keessatti qabachuun dhufan: **Dhimmi 1ffaan**-Ergamaan Rabbii Muhammad (SAW) seenaa ilma namaa keessatti Ergamaa jalqabaati miti. Isa dura ergamtoonni baayâ€™een ummattoota garagaraatti dhufanii jiru. Kanaafu, Ergamaan nama waan taâ€™eef wanti nama dinqisiisu hin jiru. Sababni isaas, uumamtoota Isaa keessatti kuni seera Rabbii deddeebiâ€™uu fi hin jijjiramneedha. Akkasumas, wanta ogummaan walitti galuudha. Osoo Ergamaan nama hin taane dhufe, isa erguun ogummaa guutuu faallessa.

Sila Rabbiin azza wa jalla namoota irraa Nuuhin, Huudin, Saalih, Muusaa, Haarun, Luux, Shuâ€™ayb hin erginee? Ergamtoonni kunniin hundi namoota turan. Kanaafu, dinqisiifachuun maaliif barbaachisee?

Dhimmi 2ffaan-Namoonni Ergamaa Rabbii Muhammadin (SAW) kijibsiisan seenaa ilma namaa keessatti namoota jalqabaati miti. Isaaniin dura ummattoonni baayâ€™een ergamtoota isaaniitii fi oduu Guyyaa Murtii kijibsiisan darbanii jiru. Dubbiin isaanii dubbii namoota Nabii Muhammadin (SAW) kijibsiisaniin wal fakkaata. Yaanni, nafsee fi qalbiin isaanii wal fakkaatu.

Sila isaaniin dura ummanni Nuuh, ummanni Huud, Ummanni Saalih, Firaâ€™awnaa fi ummanni isaa, ummanni Luux fi ummanni Shuâ€™ayb hin kafarree?

Dhimmi 3ffaan: kijibsiistoota jalqabaa keessatti seerri Rabbii, kufrii isaanii yoo itti fufan, adabbii fi balleessuun isaanitti zaatuu fi haalli isaan irra gahan adabbii itti buusu yoo taâ€™ee zaachaa kana isaan keessatti hojii irra oolchudha. Kunis kan taâ€™u yommuu haalli isaanii haala abdi murachiisu taâ€™uu fi balleessaan isaanii dachii keessatti baayâ€™atuudha.

Namoonni Muhammadin (SAW) kijibsiisan seerri Rabbii kuni isaan irratti hojii irra kan oolu taâ€™a. Kanaafu, yommuu haalli isaanii haala abdii murachiisaa irra gahee fi dachii keessatti balleessaan isaanii baayâ€™ate badiinsa isaanii haa eegan.

Garuu haalli mushrikoota Nabii Muhammadin (SAW) kijibsiisanii sadarka kana irra hin geenye. Kanaafi, Rabbiin adabbii wali galaa isaan hunda balleessu isaanitti hin buusne. Kana irra, isaan keessaa namoota dhuunfaa adabe. Dirree lolaatti diinota Isaa irratti waliyyoota Isaa gargaare.

Seerota Rabbii keessaa seera kana asitti dhiyeessuun kijibsiistootaaf akeekachisaa fi zaachadha. Yeroo haalli isaanii sadarkaa adabbiin wali galaa isaaniif malu irra gahu, Rabbiin akkuma ummattoota darban balleesse isaaniis balleessa. Seera kana isaan irratti hojii irra oolchu irraa kan dhiifamanii miti. Seerri Rabbii jijjirraa hin qabu.

Rabbiin azza wa jalla aayaata tanniin keessatti ummattoota saddeet sababa kufrii fi balleessaa isaaniitiin badan ni dhiyeessa. Ummattoonni kunniin Ergamaan Rabbii akkuma isaanii nama taâ€™u ni dinqisiifatan, dhimma Guyyaa Murtii kaafamu ni fageessan (akka hin dandaâ€™amnetti ilaalan).

1-Ummata Nuuh-ummata jalqabaa Nabii Nuuhin kijibsiisaniidha. Duâ€™aan booda kaafamu ni fageessan. Kanaafu, sababa kufrii isaanitiin dachii irraa ni xuruuraman (ni badan).
2-Warra Rass (eelaa)-Ergamaan isaan keessaa taâ€™e isaanitti dhufuu fi oduu duâ€™aan booda kaafamu dinqisiifachuu keessatti haalli namoota kanaas haala ummata Nuuh (aleyh salaam) taâ€™uun waan hin hafneedha. Ergamaa Gooftaa isaanii irraa dhufe ni kijibsiisan. Kanaafu, warra badan keessaa taâ€™an.
3-Samuudâ€“ kuni ummata Nabii Saalih (aleyh salaam) itti ergameedha. Ergamaan isaan keessaa taâ€™e isaanitti dhufuu fi oduu duâ€™aan booda kaafamu dinqisiifachuu keessatti haalli namoota kanaas haala ummata Nuuh (aleyh salaam) kan taâ€™eedha. Iddoon jireenya isaanii lafa Arabaa irraa bakka Hijr jedhamtuudha. Yeroo ammaa Ù Ø¯Ø§Ø¦Ù† ØµØ§Ù„Ø (Madaaâ€™in Saalih) jedhamun beekkamti. Ummanni kuni Ergamaa isaanii ni kijibsiisan. Kanaafu ni badan.

4-Aad-kuni ummata Nabii Huud (aleyh salaam) taâ€™aniidha. Akkuma ummata Nuuh ergamaan isaan keessaa taâ€™e isaanitti dhufuu fi oduu duâ€™aan booda kaafamu ni dinqisiifatan. Iddoon jireenya Aad lafa Arabaa irraa bakka Ahqaaf jedhamuudha. Ummanni kunis nabiiyyi isaanii waan kijibsiisaniif dachii irraa ni duguuggaman.

5-Firaâ€™awna-asitti ummata osoo hin dubbatin Firaâ€™wna qofa dubbate. Sababni isaas, ummanni isaa isa hordofu. Ilaalcha isaa malee ilaalcha biraa hin qaban. Osoo inni amane ni amanu turan. Inni ummata isaa hunda bakka buâ€™a. Yommuu jecha takka jedhu isaaniis ni jedhu. Firaâ€™awnaa fi

ummanni isaa Nabii Muusaa fi Haarunin waan kijibsiisaniif ni badan.

6-Ummata Luux-ummanni kuni ummata ganda iddoo galaana duâ€™aa (dead sea) jirtu keessa jiraataa turaniidha. Ergamaa isaaniiti fi Guyyaa Qiyaamaa kijibsiisuu waliin badii fokkuu hojjachaa waan turaniif Rabbiin iddoo jireenya isaanii isaan irratti gadi garagalche. Balleessaa hamaa isaan balleesse.

7-Warra Bosonaa (As-haabul Aykati)-isaan kuni warra Madiyan jedhamuun beekkamu. Nabiyyiin isaanitti ergame Nabii Shuâ€™ayb (aleyh salaam). Haalli isaaniis haalla ummata Nuuh, Aad, Samuuditi.
8-Ummata Tubbaâ€™i-Isaan kuni immoo Araba Yaman irraayyi. Tubbaâ€™i maqaa nama biyyoota Yaman hunda bulchaa tureef kennamuudha. Ummanni Tubbaâ€™is ergamaa isaanitti ergamee ni kijibsiisan.

â€œhundi isaanitu Ergamtoota kijibsiisan. Kanaafu, waâ€™iid (zaachan) Kiyya ni mirkanaaâ€™e.â€•

Ummanni armaan olitti eeraman hundi Ergamtoota Rabbiin isaanitti erge ni kijibsiisan. Kanaafu, zaachaa fi adabbiin Rabbii isaan irratti buâ€™e. Zaachan kuni zaacha ergamtoonni Gooftaa isaanii isaan akeekachiisaa turaniidha. Kanaafu, dhugaa taâ€™ee argame. Warri beekumsa qabu ittiin gorfamu.[2]
Waâ€™iid-zaachaa, itti dhaadachu, adabbii waadaa galuufi.

Jalqaba uumuu Kan dandaâ€™e lamuu deebisuun itti ulfaataa?

أَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

â€œ**Sila uuminsa jalqabaatiin ni dadhabnee? Lakki! Isaan uuminsa haarawa irraa shakkii keessa jiru.â€•** Suuratu Qaaf 50:15

Uumama jalqabaa homaa hin turre uumuu dadhabnee jirraa? Ergasii erga badanii booda isaan deebisuu ni dadhabnaa?

Dhugumatti beekumsa Rabbii keessatti malee hundemaa uumamtoonni uumamuun dura kan hin jirre turan. Ergasii haala qadaa fi qadaraan walitti galuun uuminsi jalqabaa ni guuttamee. Kanaafu, uumama jalqabaatin uumamtoonni dhimma dhugaan mulâ€™atan taâ€™an. Khaaliqni guddaan oltaâ€™e uumamtoonni kan hin jirree erga taâ€™anii booda uumama jalqabaa argamsiisu irraa dadhabee jiraa? Deebiin kanaa: Dhugumatti Khaaliqni uuminsa jalqabaa keessatti uumamtoota argamsiisu hin dadhabne.

Yeroo jalqabaa nama uumuu Kan hin dadhabne akkamitti lamuu isa uumuu dadhabaa? Lakki, kuni Isa hin dadhabsiisu. Garuu isaan dhimma duâ€™aan booda kaafamuu ilaalchisee dhamaâ€™iinsaa fi shakkii keessa jiru.

Namoonni duâ€™aan booda kaafamu kijibsiisan Rabbiin subhaanahu jalqaba uumuu akka hin dadhabne kan shakkanii miti. Garuu qabrii isaanii keessatti erga badanii fi bututanii booda uumiinsa haarawa isaan uumuu irratti Dandeetti Rabbii irraa shakkii keessa jiru.

Namoonni kunniin Khaaliqni uumiinsa jalqabaa keessatti kan hin dadhabne taâ€™uu yoo amanan, uuminsa lammataa (haarawaa) keessattis kan hin dadhabne taâ€™uu amanuun isaan irraa eeggama. Kuni wanta dirqamaan barbaachisuudha.

Wanta tokko jalqaba irratti uumuu kan dandaâ€™e, wanti suni erga badeen booda deebisee uumuu irratti dandaâ€™aadha.[3] Mobaayili jalqaba hojjachuu kan dandaâ€™e, lamuu hojjachuu ni dadhabaa?

Khaaliqni guddaan waan hundaa irratti dandaâ€™aa taâ€™e namoota jalqaba uumee ergasii lamuu isaan uumuu ni dadhabaa? Gonkumaa hin dadhabu. Kutaalee qaamaa xixxiqoo hunda dachii keessa badan tokkoon tokkoon walitti qabuun qaamatti deebisee qaama guutuu ijaarun akka ulaagaatti hin kaaâ€™amu. Kana irra, qaama isaanii irraa haftee hin banne â€œAjbu az-zanabi (lafee eegee)â€• jedhamtu gahaadha. Lafeen tuni lafee xiqqoo gara taaâ€™aa irratti argamtuudha. Akkuma maniyyi (ispermii) xiqqaa irraa qaama guutuu kana ijaare, yeroo kaafamaas lafee xiqqoo tana irraa qaama guutuu ijaara.

Guduunfaa
âœ’Ummattoonni darban sababa Ergamtoota isaaniitii fi duâ€™aan booda kaafamu kijibsiisaniif addunya tana irraa ni xuruuraman (ni badan). Guyyaa Murtii immoo adabbii san caalutu isaan eeggata. Kanaafu, namoonni sammuu qaban isaan irraa barnoota fudhachuun wanta isaan hojjatan hojjachu irraa of eegu. âœ’Uumamtoota jalqaba uumuu Kan dandaâ€™e, erga badanii booda lamuu isaan uumuu ni dadhabaa? âœ’Erga duâ€™anii booda namoota lamuu uumuun wanta Rabbiin irratti ulfaatu miti. Baayâ€™ee salphaadha. Qurâ€™aana keessatti: **â€œInni uuminsa Kan jalqabu, ergasii deebisuudha. Suni (deebisuun) Isa irratti baayâ€™ee salphaadha.â€•** Suuratu Ar-Ruum 30:27

---

[1] Tafsiiru Muyassar-518 [2] Maâ€™aariju at-tafkuri wa daqaaâ€™iqu at-tadabburi 3/72-79[3] Tafsiiru Muyassar-518, Maâ€™aariju at-tafkuri wa daqaaâ€™iqu at-tadabburi 3/80-82, Tafsiiru Xabarii-21/420

Date Created
May 15, 2020
Author
admin